

Muistio

12.2.2025

VN/3928/2025
VN/3928/2025-OKM-1

Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseon pääomittaminen

Pääasiallinen sisältö

Päätösesityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö maksaisi Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön peruspääomaan toisen erän 30 000 000 euroa valtion yhteensä 60 000 000 euron pääomitusosuudesta. Opetus- ja kulttuuriministeriön päätösluonnos on liitteenä 2.

Määräraha ja sen maksamiselle asetetut ehdot sisältyvät valtion vuoden 2024 III lisätalousarviossa momentille 29.80.89 (siirtomääräraha 3 v). Momentin päätösoosan mukaan määrärahaa saa käyttää enintään 58 000 000 euroa pääoman maksamiseen Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiölle. Momentin selvitysosan mukaan määräraha on jäljellä oleva osuus valtion yhteensä 60 000 000 euron osuudesta Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön pääomittamiseen. Pääomitus on tarkoitus maksaa säätiölle kolmessa erässä. Määrärahan ensimmäinen osa 2 000 000 euroa sisältyi vuoden 2023 talousarvioon ja maksettiin säätiölle 17.12.2024. Pääomituksen toinen erä on 30 000 000 euroa ja kolmas erä 28 000 000 euroa.

Päätösesityksen perustelu

Suomen valtio ja Helsingin kaupunki ovat perustaneet Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön 28.4.2022 ja maksaneet kumpikin säätiön peruspääomaan 25 000 euroa. Perustamisasiakirjan mukaisesti säätiölle kerätään vähintään 150 milj. euroa peruspääomaa, josta 120 milj. euroa lahjoittavat säätiön perustajat puoliksi ja 30 miljoonaa kerätään ulkopuolisilta rahoittajilta. Valtio ja Helsingin kaupunki ovat 31.5.2022 solmitulla yhteistyösopimuksella sopineet tämän mukaisesti kustannusten jaon periaatteista. Sopimus on voimassa 31.12.2026 asti tai kunnes säätiön pääomittaminen on saatettu loppuun ja museorakennusta koskeva vuokrasopimus on laadittu.

Valtion sitoutuminen pääomittamiseen vahvistettiin ja pääomittamisen ehdot ja aikataulu linjattiin talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa 19.12.2023. Talouspoliittisen ministerivaltiokunnan keskeiset linjaukset olivat seuraavat:

- Valtio sitoutuu edelleen Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön pääomittamiseen enintään 60 milj. eurolla edellyttäen, että Helsingin kaupungin rahoitusosuus on vähintään 60 milj. euroa ja yksityisten rahoittajien osuus vähintään 30 milj. euroa. Ennen pääoman

maksamista tulee varmistua, että toteutusratkaisu ei ole EU:n valtiontukilainsäädännön vastainen ja museoyhtiö on oikeutettu hakeutumaan arvonlisäverovelvolliseksi.

- Rakennettavan museorakennuksen kustannusarvio on enintään 117 milj. euroa (ALV 0 %). Kustannusarvio sisältää kaikki rakennushankkeesta aiheutuvat kustannukset, varaukset ja riskit. Valmistelun edetessä rakennushankkeen tulee tarvittaessa tarkistaa siten, että kustannukset eivät ylitä edellä mainittua enimmäismäärää ja että Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön vähintään 150 milj. euron pääoman tuotolla katetaan kaikki museorakennuksen vuokraamisesta ja rakennuksen ylläpidosta aiheutuvat menot.
- Valtion vastuu rajoittuu nyt päätettävään pääomitukseseen. Valtion myöntämät määrärahat ovat kertaluonteisia. Valtio ei tämän jälkeen enää osoita lisärahoitusta Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön pääomittamiseen eikä museorakennuksen rakennuttamiseen. Kaikki mahdolliset lisäkustannukset on katettava hankkeen ja toiminnan laajuutta tarkistamalla ja / tai muuta rahoitusta lisäämällä.
- Edellyttäen, että Helsingin kaupunki maksaa vastaavat erät vastaavalla aikataululla valtion pääomittamiseen varattu määräraha maksetaan seuraavasti:
 - o valtion vuoden 2023 talousarvioon sisältyvän 2 milj. euron määrärahan maksamisen edellytyksenä on, että sekä opetus- ja kulttuuriministeriö että valtiovarainministeriö hyväksyvät museorakennusta koskevan hankesuunnitelman. Hankesuunnitelma on valmisteltava tässä päätöksessä hyväksytyjen linjausten mukaisesti.
 - o Jäljellä olevan valtion osuuden 58 milj. euroa kattamiseen on tarkoitus osoittaa vuonna 2024 30 milj. ja vuonna 2025 28 milj. euroa. Pääomasta ja maksamisen reunaehdoista päätetään vuoden 2024 ensimmäisen lisätalousarvion ja vuosia 2025–2028 koskevan julkisen talouden suunnitelman yhteydessä.
- Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiön on palautettava jo maksettu pääoma takaisin valtiolle, jos yksityistä pääomaa ei saada koottua vaadittua määrää, Helsingin kaupunki ei maksa osuuttaan pääomasta vastaavasti kuten valtio tai valtio ei hyväksy museorakennuksen rakentamispäätöstä eikä museorakennuksen vuokrasopimusta.
- Museon rakentamispäätös sekä ADM Kiinteistö Oy:n mahdollista myymistä ja museon vuokrasopimusta koskevat päätökset tuodaan talouspoliittisen ministerivaliokunnan puollettavaksi ennen valtion sitoutumista niihin ja ennen museorakennuksen rakentamisen alkamista.
- ADM Kiinteistö Oy jatkaa museorakennushankkeen kehittämistä ja suunnittelua yhtiön pääomittamiseen osoitetun 9,4 milj. euron määrärahalta.
- ADM Kiinteistö Oy vastaa museorakennusta koskevan suunnittelukilpailun järjestämisestä siten, että museorakennushanke on toteutettavissa tässä päätöksessä päätetyssä enimmäiskustannusarviossa.

Valtion jäljellä oleva osuus 58 milj. euroa pääomittamiseen tarkoitettusta määrärahasta budjetoitiin talouspoliittisen ministerivaltiovaliokunnan linjaamalla tavalla vuoden 2024 III lisätalousarvioon.

Lisätalousarviossa määrättiin myös pääomittamisen ehdoista linjatulla tavalla sekä ottaen lisäksi huomioon Helsingin kaupungin pääoman maksamiselle asettaman ehdon siitä, että verottaja on antanut lainvoimaiset ennakkoratkaisut siitä, että säätiötä pidetään tuloverolain 22 §:ssä ja perintö- ja lahjaverolain 2 §:ssä tarkoitettuna yleishyödyllisenä yhtiönä.

Pääoman ensimmäisen 2 miljoonan euron maksamiselle asetettujen ehtojen todettiin opetus- ja kulttuuriministeriön päätöksessä 4.12.2024 täyttyneen seuraavasti:

Pääomituksen ehto	Selvitykset liitteissä
Valtio hyväksyy rakennushankkeen alustavan hankesuunnitelman	1. Opetus- ja kulttuuriministeriö hyväksyy tällä päätöksellä Kiinteistö Oy ADM:n 13.9.2023 laatiman ja 18.1.2024 tarkistaman uuden arkkitehtuuri- ja designmuseon rakennushankkeen alustavan hankesuunnitelman.
Museo on hakeutunut toiminnastaan arvonalisäverovelvolliseksi	2. YTJ rekisteriote 7.11.2024 3. Selvitys AD-museo Oy:n arvonalisäverovelvollisuuden perusteista
Rahoitusratkaisu ei ole EU:n valtioneuvoston vastainen	4. Sopimus valtioneuvoston noudattamisesta 5. Yritystukineuvottelukunnan lausunto
Säätiötä pidetään tuloverolain 22 §:ssä ja perintö- ja lahjaverolain 2 §:ssä tarkoitettuna yleishyödyllisenä yhteisönä	6. Verottajan ennakkoratkaisu säätiön tuloverotuksesta 7. Verottajan ennakkoratkaisu säätiön lahjaverotuksesta
Helsingin kaupunki osoittaa säätiölle samanaikaisesti samansuuruisen pääoman	8. Helsingin kaupunki Helsingin kaupunginvaltuusto on 14.2.2024 päättänyt Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiölle osoitettavasta 60 miljoonan euron pääomalahjoituksesta. 28.10.2024 Helsingin kaupunginhallitus on tehnyt toimeenpanopäätöksen ensimmäisistä, yhteensä 32 miljoonan euron maksueristä.
Säätiö sitoutuu määrärahan palauttamiseen, mikäli rakennushanke raukeaa tai valtio ei hyväksy museorakennuksen rakentamispäätöstä eikä museorakennuksen vuokrasopimusta	9. Säätiön perustamiskirja ja säännöt

Suomen valtio ja Helsingin kaupunki voivat peruuttaa perustamisasiakirjassa antamansa sitoumuksen, jos perustamisen edellytykset (museotoimintaa varten toteutetaan uudisrakennus Helsingin kaupungin Eteläsatamaan; Suomen arkkitehtuurimuseon säätiö sr ja Designmuseon säätiö sr sulautuvat säätiölain mukaisesti Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiöön; pääomitus toteutuu suunnitellusti) eivät täyty.

Säätiön sääntöjen mukaan sen lisäksi, mitä säätiölaissa on määrätty säätiön purkamisesta, säätiö puretaan, mikäli edellä mainitut edellytykset eivät täyty, esimerkiksi museon uudisrakentamiselle annetut edellytykset lopullisesti raukeavat. Säätiön tullessa puretuksi tai lakkautetuksi luovutetaan sen omaisuus sellaiseen tarkoitukseen, joka läheisesti liittyy säätiön harjoittamaan yleishyödylliseen toimintaan kuitenkin siten, että Suomen valtion ja Helsingin kaupungin säätiölle lahjoittama pääoma luovutetaan kokonaisuudessaan käyttämättömine tuottoineen takaisin edellä mainituille tahoille ja säätiön museokokoelmat luovutetaan opetus- ja kulttuuriministeriölle käytettäväksi edelleen museotarkoitusta varten ja säilytettäväksi museokokoelmina.

Edelleen säätiön sääntöjen mukaisesti säätiön peruspääomaa ja sen sijaan tullutta omaisuutta ei saa käyttää säätiön toimintaan. Peruspääoman tuottoa ja arvonnousua saa käyttää säätiön toimintaan.

Pääoman toisen 30 miljoonan euron osalta opetus- ja kulttuuriministeriö on todennut pääomitukselle asetettujen ehtojen täyttyvän seuraavasti:

Pääomituksen ehto	Selvitykset liitteissä
Valtio hyväksyy säätiön sijoitus- ja varainhoitosuunnitelman	10. Säätiön 30.9.2024 hyväksymä sijoitus- ja varainhoitosuunnitelma
Säätiö on saanut yksityistä pääomitusta koskevia lahjoituspäätöksiä vähintään 24 000 000 eurolla	11. Säätiön saamat lahjoituspäätökset yhteensä 26 milj. euroa: Jane ja Aatos Erkon säätiö 20 milj. euroa Suomen Kulttuurirahasto 2 milj. euroa Svenska Kulturfonden 2 milj. euroa Saastamoisen säätiö 1 milj. euroa Suomen taideteollisuusyhdistyksen satavuotissäätiö 1 milj. euroa
Helsingin kaupunki osoittaa säätiölle samanaikaisesti samansuuruisen pääoman	12. Helsingin kaupunki Helsingin kaupunginvaltuusto on 14.2.2024 päättänyt Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiölle osoitettavasta 60 miljoonan euron pääomalahjoituksesta. 28.10.2024 Helsingin kaupunginhallitus on tehnyt toimeenpanopäätöksen ensimmäisistä, yhteensä 32 miljoonan euron maksueristä.

Pääoman kolmannen erän (28 miljoonaa euroa) maksamisen ehtona on, että säätiö on saanut yksityistä pääomitusta koskevia sitovia lahjoituspäätöksiä vähintään 30 miljoonalla eurolla. Pääoma on tarkoitus maksaa vuonna 2025 tai vuonna 2026.

Säätiö on saanut lahjoituspäätöksiä yhteensä 26 miljoonalla eurolla viideltä yksityiseltä säätiöltä. Pääomat maksetaan säätiölle vuosina 2024, 2025 ja 2026 edellyttäen, että valtio ja kaupunki osoittavat oman pääomituksensa säätiölle samassa aikataulussa.

Pääomittamisen taloudelliset vaikutukset

Säätiön sijoitussuunnitelman mukaan pääoman arvioitu reaalityttö olisi noin 3,5 % sijoituksiin liittyvien kustannusten jälkeen. 150 miljoonan euron pääoman vuotuinen tuotto olisi siten noin 5,250 miljoonaa euroa. Säätiö saa käyttää peruspääomasta vain sen tuottoa ja arvonnousua. Säätiön pääomituksessa yksityisten lahjoitusten osuus on poikkeuksellisen merkittävä ja säätiö jatkaa edelleen varainhankintaa. Yksityisen pääomituksen myötä museo saa toiminnalleen uusia tukijoita ja toiminnan rahoituspohja laajenee.

Säätiön sijoitussuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon, että säätiön vuosittainen kassavirran tarve vastaa suuruusluokaltaan tuotto-odotusta. Säätiön sijoitussalkku on tarkoitus hajauttaa useisiin omaisuusluokkiin riskin ja tuoton optimoimiseksi. Säätiöllä ei ole omaa päätoimista sijoitusorganisaatiota. Sijoitustoiminnasta vastaa säätiön hallitus ja sen nimeämä sijoitusvaliokunta ja hallitus päättää harkintansa mukaan yhden tai useamman ulkopuolisen varainhoitajan käyttämisestä. Hallitus tarkastelee säätiön sijoitussuunnitelmaa säännöllisesti ja

mukauttaa sitä joustavasti tavoitteiden tai sijoitusympäristön muutosten seurauksena. Sijoitussuunnitelma vahvistetaan vähintään kerran vuodessa säätiön hallituksessa.

Museohankkeen kuvaus

Uusi kansainvälistä huippulaatua edustava museo on kulttuurin toimialan keskeinen investointi kestävään kasvuun. Museo rakentuu Suomen kansainvälisten vahvuuksien pohjalle ja tulee lisäämään Suomen ja Helsingin vetovoimaa. Museo sijoittuu Helsingin Eteläsatamaan, mutta toimii valtakunnallisesti ja kansainvälisesti. Museon arvioidaan houkuttelevan vähintään noin 300–500 000 kävijää vuodessa ja sen aluetaloudelliset ja työllistävät vaikutukset ovat merkittäviä.

Museo tulee vahvistamaan suomalaisten luovien alojen merkitystä ja mahdollisuuksia kansainvälisesti. Museon visiona on tulevaisuuden tekemisen museo, joka tarjoaa työkaluja kestävämmän tulevaisuuden rakentamiselle muotoilun ja arkkitehtuurin keinoin. Museo käsittelee yhteiskunnallisia kysymyksiä yhdessä erilaisten yleisöjen kanssa avoimesti, ymmärrettäväsi ja kriittisesti. Museo kytkee suomalaisen muotoilun ja arkkitehtuurin menestystarinan maailman ja yhteiskuntamme murrokseen.

Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseosäätiö on perustettu vuonna 2022. Säätiön toiminnan tarkoituksena on edistää ja tukea arkkitehtuuri- ja designmuseotoimintaa sekä edistää, tukea ja tehdä tunnetuksi arkkitehtuuria ja muotoilua. Nykyiset Suomen arkkitehtuurimuseon säätiö ja Designmuseosäätiö fuusioituivat uuteen säätiöön 1.1.2024 alkaen ja luovuttivat sille kokoelmansa.

Säätiö on perustettu sen edellytyksen varaan, että museotoimintaa varten toteutetaan uudisrakennus Helsingin Eteläsatamaan. Säätiö vastaa museon toteuttamisen edellyttämästä varainhankinnasta ja hallitsee museon toimintaa mahdollistavaa pääomaa. Peruspääoman määrä on vähintään 150 miljoonaa euroa. Pääoman tuotolla on tarkoitus tukea ***säätiön syksyllä 2023 perustamaa AD-museo Oy:ä, joka toimii museon ylläpitäjänä ja vastaa operatiivisesta museotoiminnasta.*** Tavoitteena on, että pääoman tuotto riittäisi pitkäjänteisesti kattamaan museon vuokra- ja ylläpitokustannukset.

Kiinteistö Oy ADM on perustettu vuonna 2022 valtion ja Helsingin kaupungin toimesta. Yhtiön toimialana on hallita maanvuokrasopimuksen nojalla Helsingin kaupungin 3. kaupunginosan (Kaartinkaupunki) Makasiinirantaan Suomen arkkitehtuuri- ja designmuseolle muodostettavaa tonttia sekä suunnitella, rakennuttaa ja omistaa museorakennus kyseisellä tontilla. Yhtiö vastaa museon rakennushankkeen kehittämisestä ja museota koskevan suunnittelukilpailun järjestämisestä. Lähtökohtana on ollut kiinteistöyhtiön myyminen yksityiselle sijoittajalle ennen rakentamisen alkamista. Vuoden 2025 aikana jatketaan kiinteistömarkkinoiden tilanteen ja myynnin edellytysten selvittämistä yhteistyössä Helsingin kaupungin ja kiinteistöyhtiön kanssa. Asia tuodaan talouspoliittisen ministerivaliokunnan linjattavaksi ennen päätöksentekoa.

Museorakennusta koskeva suunnittelukilpailu on parhaillaan käynnissä ja ratkaistaan syksyllä 2025. Museon rakentamisen on arvioitu alkavan vuonna 2027 ja museo avautuisi yleisölle vuonna 2030.